

Doelen die aansluiten bij activiteiten uit het **Kleutermenu** die inzetten op **taalontwikkeling en kennisopbouw**

A. Te bereiken minimumdoelen (op populatieniveau) voor het kleuteronderwijs

A.1. Nederlands

Mondeling taalgebruik

Luisterbegrip

1.3.2

De kleuters kunnen gepast reageren op vragen en instructies.

1.3.4

De kleuters kunnen op een voorgelezen verhaal reageren door voorspellingen te maken, vragen te stellen of verbanden te leggen met hun vakspecifieke kennis en voorkennis.

Taalsysteem en taalgebruik

Woordenschat

1.4.1

De kleuters kunnen basiswoordenschat en eenvoudige betekenisrelaties inzetten met betrekking tot de leefomgeving en de school.

1.4.2

De kleuters kunnen aangeboden inhoudelijke en functionele school- en instructietaal inzetten binnen de context van de activiteiten en hun vakspecifieke kennis, voorkennis en ervaring.

1.4.3

De kleuters kunnen onder begeleiding hun woordenschat uitbreiden.

B. Na te streven minimumdoelen (op populatieniveau) voor het kleuteronderwijs

B.1. Aardrijkskunde

Topografie

Topografisch referentiekader

4.1.1

De kleuters kennen de naam van:

- België;
- een plaatselijke rivier;
- de rivier de Nijl.

4.1.2

De kleuters kunnen water, land en de polen op de wereldbol aanduiden. [Lees meer](#)

Relatieve en absolute ligging

4.1.3

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot relatieve ligging: dichtbij, veraf, voor, achter, opzij, boven, onder, tussen, binnen, buiten, hoog, laag, in, uit, naast, midden.

4.1.4

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot absolute plaatsbepaling:

- de straatnaam en het huisnummer;
- de Noordpool, de Zuidpool.

Aardrijkskundige kennis

Kenmerken van de aarde en haar atmosfeer

4.2.1

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot kenmerken van de aarde en haar atmosfeer: het land, het water, de lucht, de rots, de grot, het zand.

Landschappen: natuurlijke en menselijke aspecten

4.2.2

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen:

- de reliëfvorm: de berg, de heuvel, de vallei;
- de helling: omhoog, omlaag, steil, zacht;
- het water: de oceaan, de zee, het strand, de rivier, de beek, de plas, de vijver;
- de vegetatie: de boom, het bos, het gras, het grasland, de weide, het riet, de gazon;
- de bodem: vruchtbaar, zanderig, rotsachtig.

4.2.3

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot infrastructuur en hun interactie met landschappen:

- het wonen: het huis, het appartement, de tuin;
- de transportinfrastructuur: de weg, de straat, de bus, het spoor, de trein;
- de landbouw: de akker, de boerderij, de stal, de koe, het schaap, het varken, het gewas;
- de industrie: de fabriek, de werkplaats;
- de handel en de diensten: de winkel, de markt, de bakkerij;
- de recreatie en het toerisme: het zwembad, de zee, het park, de bibliotheek.

Weer en klimaat

4.2.4

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot weersverschijnselen:

- de temperatuur;
- de neerslag;
- de bewolking;
- de wind.

Kosmografie

4.2.6

De kleuters kennen de volgende begrippen:

- de aarde, de maan, de zon, de sterren;
- de dag en de nacht.

4.2.7

De kleuters kunnen het ritme van de seizoenen in de directe omgeving herkennen.

B.2. Attitudes

Leren leren

9.2.2

De kleuters kunnen cognitieve leerstrategieën inzetten om informatie te verwerken.
bv. combineren van woord en beeld, oefenen >

Leerondersteunende vaardigheden

Veiligheid

9.3.1

De kleuters kennen een ruime woordenschat en diverse strategieën om emoties te herkennen, te uiten, te benoemen en erop te reageren.

Verantwoordelijkheid opnemen om tot optimaal leren te komen

9.3.4

De kleuters kunnen volgens de klas- en schoolafspraken vragen stellen en beantwoorden.

B.3. Geschiedenis

Kennis van het verleden

Prehistorie

5.1.1

De kleuters weten hoe mensen tijdens de prehistorie overleefden en samenleefden.

- ontwikkelingen: het gebruik van vuur, jagen, voedsel verzamelen, werktuigen (steen en been), grot- en muurschilderingen;
- personen en groepen: kleine groep (stam).

Woordenschat (richtinggevend): prooi, vee, pijlpunt, mes, speer, bijl

Oudheid

5.1.2

De kleuters weten hoe mensen tijdens de oudheid overleefden en samenleefden. Lees minder
Egyptische samenleving

- ontwikkelingen: schrift (hiërogliefen, de Steen van Rosetta, papyrus), bouwen en begraven;
- plaatsen: de Nijl, de piramides van Gizeh;
- personen en groepen: boer, priester, farao.

Woordenschat (richtinggevend): overstroming

Hedendaagse tijd

5.1.3

De kleuters weten hoe mensen tijdens de hedendaagse tijd samenleefden. Lees minder

- ontwikkelingen: veranderingen in het straatbeeld, het interieur van een woning, technologie;
- plaatsen, personen en groepen:
 - eigen woning, eigen stad, dorp of straat;
 - familieherinneringen uit de kindertijd.

Woordenschat (richtinggevend): radio, tv, computer, keukenapparatuur, speelgoed, meubels, vervoer, school

Kennis van geschiedenis

Bronnengebruik

5.2.1

De kleuters kunnen soorten bronnen vanuit de bestudeerde samenlevingen benoemen:

- beenderen, fossielen, werktuig, rotsschildering, graf;
- standbeeld, foto, dagboek, brief.

Reflectie en dialoog over verleden en geschiedenis

Burgerschap

5.3.1

De kleuters kennen de volgende begrippen: mening, overleg, stemmen.

Erfgoed, identiteit, betekenis, relatie verleden-heden

5.3.3

De kleuters kunnen herkennen dat sporen uit het verleden aanwezig zijn in wat ze om zich heen zien.

B.4. Muzische vorming

Muziek

Bouwstenen

6.2.1

De kleuters kennen de volgende begrippen: kort, lang, hoog, laag, snel, langzaam, hard, zacht, klank, toon, de zanger(es), de muzikant, het instrument.

Vaardigheden en vormgevingsmiddelen

6.2.5

De kleuters kennen de volgende begrippen: de stem, het lied, de handtrom, de triangel, de tamboerijn, de fluit.

Beeld

Bouwstenen

6.3.1

De kleuters kennen de volgende begrippen: rood, geel, blauw, wit, grijs, zwart, groen, bruin, oranje, paars, licht, donker, rond, recht, gebogen, dik, dun, groot, klein, zacht, hard, ruw, glad, het patroon, de kunstenaar, de schilder, het schilderij.

6.3.4

De kleuters kunnen primaire en secundaire kleuren herkennen.

Vaardigheden en vormgevingsmiddelen

6.3.5

De kleuters kennen de volgende begrippen: het potlood, het penseel, de verf, de stempel, het tekenpapier.

Drama

Bouwstenen

6.4.1

De kleuters kennen de volgende begrippen: verzinnen, de rol, het decor, het kostuum, de acteur.

Vaardigheden en vormgevingsmiddelen

6.4.6

De kleuters kennen de volgende begrippen: de handpop, het toneel, de verkleedkleden, het masker.

Dans

Vaardigheden en vormgevingsmiddelen

6.5.6

De kleuters kennen de volgende begrippen: de dans, de beweging, de kring, de rij. [Lees meer](#)

Media

Bouwstenen

6.6.1

De kleuters kennen de volgende begrippen: de foto, de film, het geluid, de stilte, de camera, de microfoon, in en buiten beeld, dichtbij, veraf, het beeld, de klank.

6.6.3

De kleuters kunnen geluiden bedenken bij een verhaal. [Lees meer](#)

Vaardigheden en vormgevingsmiddelen

6.6.4

De kleuters kennen het volgende begrip: de (video)camera. [Lees meer](#)

B.5. Nederlands

Lezen

Vlot en vloeiend lezen

1.1.1

De kleuters kunnen rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen (fonologisch bewustzijn).

Tekstbegrip

1.1.6

De kleuters kunnen expliciete informatie over de situatie, de gevoelens, de personages en perspectiefname uit voorgelezen teksten halen.

1.1.7

De kleuters kunnen expliciete verbanden binnen een tekst verwoorden: oorzaak, gevolg, probleem en oplossing.

1.1.8

De kleuters kunnen verbanden leggen tussen voorgelezen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis.

1.1.9

De kleuters kunnen de belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn in eigen woorden navertellen.

Mondeling taalgebruik

Mondelinge interactievaardigheden

1.3.9

De kleuters kunnen actief deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals kringgesprekken, samen spelen, gesprekken met gekende volwassenen en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen:

- op een gepaste manier het woord nemen en vragen;
- elkaar laten uitspreken;
- inspelen op wat anderen zeggen;
- standaardformules gebruiken bij het groeten, aanspreken, bedanken en vragen.

Taalsysteem en taalgebruik

Taalsysteem (klanken, spelling, grammatica)

1.4.5

De kleuters kunnen basiselementen van het taalsysteem toepassen in taal(spell): klanken, klankgroepen, rijm, letter- en cijfersymbolen, klanktekenkoppeling, woorden.

Literatuur

Interactie met literatuur

1.5.2

De kleuters kunnen gedachten of gevoelens verwoorden bij het in contact komen met bekroonde jeugdliteratuur, zowel fictie als non-fictie.

1.5.4

De kleuters kunnen in eigen woorden de kern van een prentenboek navertellen met ondersteuning van beelden of symbolen.

Creatieve expressie in taal

1.5.5

De kleuters kunnen experimenteren met taal en verhalen via spreken, tekenen en eenvoudige spelvormen.

B.6. Wetenschappen en techniek

Organismen

Classificatie van organismen

3.1.1

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot organismen: de fauna, de zoogdieren, de vogels, de vissen, de insecten, de flora. Lees meer

3.1.2

De kleuters kunnen:

- organismen beschrijven op basis van waarneembare kenmerken;
- fauna beschrijven op basis van voortplantingswijze.

Woordenschat (richtinggevend): *bouw*: de ledematen, het hoofd, het lichaam, de huid, de wortel, de stengel, de stam, het blad, de bloem, de vrucht // *voortplantingswijze*: de eieren, het leggen van eieren, zogend, levendbarend

Ontwikkeling en voortplanting van organismen

3.1.3

De kleuters kennen de volgende begrippen in verband met de levenscyclus: geboren worden, kiemen, groeien, sterven.

3.1.4

De kleuters kennen de fasen van de levenscyclus: geboorte/kieming, groei, voortplanting, dood.
Woordenschat (richtinggevend): fasen: de zwangerschap, de baby, de peuter, de kleuter, het kind, de tiener, de volwassene // het ei, zogend // het zaad

Relatie tussen organismen en tussen organismen en omgevingsfactoren in een biotoop

Relatie tussen organismen onderling en hun omgeving

3.2.1

De kleuters kennen het principe van eten en gegeten worden.

Energiebronnen en voedingsstoffen

3.2.2

De kleuters kennen verschillende voedingsmiddelen.

3.2.3

De kleuters weten dat mensen eten en drinken om te groeien en te bewegen.

Menselijk lichaam

Fysieke functies van de mens

3.3.1

De kleuters kennen de volgende begrippen:

- de spieren, de botten, de longen, het hart, de maag, de ogen, de oren, de neus, de mond, de huid;
- bewegen, steunen, ademen, de hartslag, de honger, de dorst;
- zien, horen, ruiken, proeven, voelen.

3.3.2

De kleuters kennen lichaamsdelen en hun functie: spieren, botten, longen, hart, maag, ogen, oren, neus, mond, huid. Lees meer

3.3.3

De kleuters kunnen deze lichaamsdelen op het eigen lichaam aanduiden en benoemen.

Eigenschappen van materie

3.4.1

De kleuters kunnen materie sorteren op basis van waarneembare eigenschappen.

Woordenschat (richtinggevend): het hout, de steen, het zand, het papier, de stof, het glas

Natuurkundige verschijnselen

3.5.1

De kleuters kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurkundige verschijnselen:

- de zon, de lamp, licht, donker, de schaduw, de spiegel;
- het stopcontact, de batterij;
- aantrekken, afstoten, de magneet, magnetisch.

3.5.3

De kleuters kennen geluid: hard, zacht.

3.5.5

De kleuters kunnen magnetische en niet-magnetische materialen onderscheiden. Lees meer